

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เป็นหน่วยงานระดับชาติที่มีภารกิจในการพัฒนาศักยภาพสตรี การส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย โดยการกำหนดนโยบาย มาตรการ กลไก การส่งเสริมสนับสนุนภาครัฐและเอกชนในการดำเนินงานตามนโยบายที่กำหนด เพื่อให้สตรีได้รับการพัฒนาศักยภาพ การคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ มีความเสมอภาค และเป็นธรรมทางสังคม ผลักดันให้มีการดำเนินการตามพันธกรณี ข้อตกลง และความร่วมมือระหว่างประเทศ และเป็นศูนย์ประสานข้อมูลด้านการส่งเสริมศักยภาพสตรี ความเสมอภาค และความเป็นธรรมของหญิงและชาย

สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย เห็นว่า การพัฒนาตัวชี้วัดสถานภาพสตรีเป็นเรื่องสำคัญ ข้อมูลสถิติที่จำแนกเพศ ถือเป็นเครื่องมือของหน่วยงาน เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการประเมินปัญหาและความต้องการของสตรี โดยเชื่อมโยงไปสู่การตัดสินใจในด้าน นโยบาย มาตรการ กลไกในการป้องกันแก้ไข ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสตรีได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมได้มากที่สุด โดยกำหนดกรอบตัวชี้วัดตามประเด็นที่น่าห่วงใยเป็นพิเศษตามปฏิญญาและแผนปฏิบัติการปักกิ่ง 12 ประเด็น คือ ผู้หญิงกับความยากจน การศึกษาและฝึกอบรมของสตรี ผู้หญิงกับสุขภาพ ความรุนแรงต่อสตรี ผู้หญิงกับความขัดแย้งที่มีการใช้อาวุธ สตรีกับเศรษฐกิจ ผู้หญิงในการตัดสินใจ กลไกเชิงสถาบัน เพื่อความก้าวหน้าของสตรี สิทธิมนุษยชนของสตรี ผู้หญิงกับสื่อ ผู้หญิงกับสิ่งแวดล้อม เด็กผู้หญิง เพื่อคัดเลือกตัวชี้วัดที่เหมาะสม และรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ นำมาจัดทำรายละเอียดตัวชี้วัด หลังจากนั้นดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยมีกลุ่มเป้าหมายจำนวน 100 คน เพื่อเปิดโอกาสให้มีการระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในฐานะผู้จัดเก็บ เผยแพร่ และใช้ข้อมูล เพื่อร่วมกันพิจารณาความเหมาะสมของตัวชี้วัดและข้อมูลของสำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดที่สะท้อนให้เห็นถึงสถานภาพสตรีไทยได้อย่างเหมาะสม น่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยทั่วไป และจัดทำคู่มือตัวชี้วัดและข้อมูลสถานภาพสตรีไทย

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อรวบรวมและตรวจสอบตัวชี้วัดสถานภาพสตรีไทย
2. เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดที่เหมาะสม เทียบตรง น่าเชื่อถือ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินสถานภาพสตรีไทย

1.3 วิธีการดำเนินงาน

1. กำหนดกรอบตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดระดับสากล ตัวชี้วัดในประเทศ
2. คัดเลือกตัวชี้วัดเบื้องต้น จากการวิเคราะห์ความเหมาะสมของตัวชี้วัดคัดเลือกตามเกณฑ์
3. จัดทำรายละเอียดตัวชี้วัด เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดเก็บข้อมูลที่ผู้จัดเก็บ ผู้รวบรวม และผู้ใช้อ้างอิง มีความเข้าใจถูกต้องตรงกัน
4. รวบรวมข้อมูลตัวชี้วัด จากการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร เว็บไซต์จากหน่วยงาน ผู้จัดเก็บข้อมูลโดยตรง ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของข้อมูล นำข้อมูลมาจัดทำรายละเอียดตัวชี้วัด
5. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการพิจารณาตัวชี้วัด
6. จัดทำคู่มือตัวชี้วัดและข้อมูลสถานภาพสตรีไทย

1.4 นิยามศัพท์

เพศ (Sex) หมายถึง ความแตกต่างทางชีวภาพระหว่างผู้หญิงและผู้ชายที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้

บทบาทความสัมพันธ์หญิงชาย (Gender) หมายถึง ความแตกต่างของผู้หญิงและผู้ชายที่เกิดจากความคาดหวังของสังคม เป็นสิ่งที่เรียนรู้ถ่ายทอดผ่านกระบวนการเรียนรู้และขัดเกลาทางสังคม โดยบทบาทความสัมพันธ์หญิงชายนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ในแต่ละสังคม เช่น ค่านิยม ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม การศึกษา ชนชั้น วรรณะ ฯลฯ ปัจจัยเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปตามเวลา สภาพการณ์ และเงื่อนไขของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

ความเป็นธรรมระหว่างหญิงและชาย หมายถึง การที่ผู้หญิงและผู้ชายมีความเท่าเทียมกันในทุกๆ ด้าน ทั้งในชีวิตส่วนตัว สังคม วัฒนธรรม การเมืองและเศรษฐกิจ ความเป็นธรรมระหว่างหญิงและชาย เป็นประเด็นที่เกิดขึ้นเนื่องจากสังคมมีความตระหนักถึงความไม่เสมอภาคระหว่างผู้หญิงและผู้ชายมากขึ้น การยึดถือกรอบความคิดแบบดั้งเดิมและการเลือกปฏิบัติที่ยังคงมีการปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่องส่งผลลบต่อทัศนคติ กิจกรรม และความสามารถของผู้หญิง โดยการแก้ไขความไม่เสมอภาคจะเน้นการปรับสภาพชีวิตความเป็นอยู่และทัศนคติที่ส่งผลกระทบต่อผู้หญิง

ความเสมอภาคระหว่างหญิงและชาย หมายถึง ความเท่าเทียมในสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบและโอกาสของผู้หญิงและผู้ชาย โดยสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบและโอกาสต่าง ๆ ต้องไม่ถูกกำหนด หรือขึ้นอยู่กับว่าบุคคลผู้นั้นเกิดมาเป็นผู้หญิงและผู้ชาย รวมทั้งบทบาทที่ต่างกันของผู้หญิงและผู้ชายเท่ากัน รวมทั้งการที่ความสนใจและความต้องการของทั้งผู้หญิงและผู้ชายได้ถูกนำมาพิจารณาโดยคำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายของคนทั้งสองกลุ่ม

การเลือกปฏิบัติต่อสตรี หมายถึง การแบ่งแยก การกีดกัน หรือการจำกัดใด ๆ เพราะเหตุแห่งเพศ ซึ่งมีผลหรือความมุ่งประสงค์ที่จะทำลายหรือทำให้เสื่อมเสียการยอมรับ การได้อุปโภค หรือใช้สิทธิโดยสตรี โดยไม่เลือกสถานภาพด้านการสมรส บนพื้นฐานของความเสมอภาคของบุรุษและสตรีของสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐานในการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม พลเมือง หรือด้านอื่นๆ

ตัวชี้วัดสถานภาพสตรีไทย หมายถึง เครื่องบ่งชี้และวัดความสำเร็จในการส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงและผู้ชายในสังคม สามารถใช้ประเมินความก้าวหน้าในการส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย โดยวัดสถานภาพของทั้งผู้หญิงและผู้ชาย เพื่อประเมินปัญหาความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นกับผู้หญิง เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญของการเก็บข้อมูลตัวชี้วัดบางตัวที่ยังไม่เคยจัดเก็บหรือข้อมูลไม่สมบูรณ์ แต่เป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนสถานภาพสตรี บ่งชี้ระดับความเสมอภาคและนำไปใช้วางแผนได้
2. มีการสื่อสารทำความเข้าใจกันมากขึ้นระหว่างผู้จัดเก็บ ผู้เผยแพร่ และผู้ใช้ข้อมูล
3. เกิดความร่วมมือประสานงานในการจัดเก็บ และเผยแพร่ข้อมูลอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ
4. ได้กรอบการประเมินสถานภาพสตรีที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมมากขึ้น